ARM IN ARM

''Armoedebeleid gemeente Roerdalen 2019-2021''

13 december 2018

Verlengd tot 1/1/2023 op 11 november 2021.

gemeente roerdalen

Voorwoord

De wereld ons heen verandert snel en verzakelijkt. De eigen verantwoordelijkheid wordt benadrukt. Tegelijkertijd neemt de (sociale) ongelijkheid toe. Ondanks alle goede bedoelingen heeft niet iedereen gelijke kansen. Een achterstand tot de arbeidsmarkt, een gebrek aan opleiding, werk en/of inkomen, chronische stress leidt vaak tot meervoudige problematiek en armoede. Op dat moment moet de overheid een vangnet bieden, een perspectief bieden en er voor deze mensen zijn. Nog belangrijker is dat we voorkomen dat mensen in een dergelijke situatie terecht komen. Dat de uitkeringsgerechtigde hierin ook een eigen verantwoordelijkheid heeft spreekt voor zich.

Dat is waar we in ons armoedebeleid op inzetten. Preventie en hulp op basis van maatwerk en de eigen verantwoordelijkheid van het individu. Alleen als wij (inkomens)zekerheid bieden en samen met inwoners werken aan een oplossing ontstaat er een perspectief waarmee de autonomie wordt versterkt en zelfredzaamheid wordt bevorderd. Dat is waar het om gaat!

Inhoudsopgave

Voorwoord 1

1. Inleiding 3

2. Armoede in Roerdalen 5

3. Duurzaam inzetten op kinderen 7

3.1 Preventieaanpak in samenwerking met het onderwijs 7

4. Wat gaan wij doen? 8

5. Conclusie 11

1. Inleiding

In 2012 heeft de gemeente Roerdalen in samenwerking met de gemeente Echt- Susteren minimabeleid opgesteld, de *'De Cirkel Doorbroken'.* De uitgangspunten hierbij waren dat de gemeente de bestaande mogelijkheden in het kader van het minimabeleid effectiever en efficiënter wilde benutten. Uit verschillende signalen van inwoners maar ook van maatschappelijke organisaties is gebleken dat het nog niet voldoende lukt om de doelgroep te bereiken, het beleid te bureaucratisch is en er onvoldoende inzicht in de leefwereld van de doelgroep is waardoor de hulpverlening niet effectief genoeg is. Daarbij was het beleid vooral gericht op inkomensondersteuning, waarbij we nu een meer integrale benadering willen hanteren. Daarom heeft de gemeente Roerdalen een nieuw beleidsplan opgesteld dat nu voor u ligt.

Kijk op armoede

Armoede is een complex maatschappelijk probleem dat vraagt om een integrale aanpak. Het fenomeen bestaat uit een combinatie van een (langdurig) laag inkomen, gebrek aan werk en belemmeringen op het gebied van onderwijs, huisvesting, gezondheidszorg, veiligheid etc. Maar ook de mate waarin iemand in staat is om met zijn problemen om te gaan, zoals stress, spelen een rol. Armoede gaat voor ons dus niet alleen over het gebrek aan geld. In het zoeken naar oplossingen is de verbinding tussen de beleidsterreinen Jeugd, Wmo, Asielbeleid, Veiligheid en het Sociale Wijkteam gewenst. Door verkokering en gebrek aan afstemming worden mensen niet goed of te laat geholpen. Echte maatwerk kan niet zonder een integraal aanbod. Daarmee staat de armoedeproblematiek voor ons in een breed maatschappelijk perspectief.

Focus op vroegsignalering en preventie

Een gebrek aan inkomen leidt tot schulden. Door de inzet op preventie en vroegsignalering kunnen schulden worden voorkomen, dan wel in een vroeg stadium worden aangepakt met een gunstig financieel en maatschappelijk effect tot gevolg. Dit kunnen wij als gemeente niet alleen, netwerkpartners spelen hierin een cruciale rol. Het gezamenlijk inzetten op preventie en het benutten van signalen, is de meest effectieve manier van het bestrijden van problematiek.

Wij zijn ons ervan bewust dat lokaal beleid alleen armoede niet kan voorkomen of oplossen. De samenwerking met andere partijen is nodig om het verschil te kunnen maken. De omvang en intensiteit van armoede moet worden aangepakt in een gezamenlijke inspanning van gemeente, het maatschappelijk middenveld en niet in de laatste plaats de betrokkenen zelf. Dit plan heeft vooral tot doel een proces op gang te brengen. Een proces waarin een aantal lijnen worden uitgezet, acties worden gestart, projecten worden opgestart en uitgevoerd en verbindingen worden gelegd en/of versterkt.

Dit uitvoeringsplan is en blijft dan ook een dynamisch ontwikkeltraject, waarbij een aantal uitgangspunten worden gehanteerd:

1. De inwoner centraal: de leefwereld van inwoners staat centraal en we houden rekening met gedragsaspecten, zoals stress, die meespelen rond armoede. Op basis van vertrouwen, gelijkwaardigheid en een gezonde dosis creativiteit gaan wij samen opzoek naar de beste oplossing.

2. Vroegsignalering en preventie: financiële problemen/ schulden willen we het liefst voor zijn en zoveel mogelijk in een vroeg stadium aanpakken.

3. Kinderen: kinderen vormen een aparte doelgroep in de aanpak van armoede. Zij zijn de toekomst, en als zij hun ontwikkelkansen kunnen vergroten, ongeacht de situatie van hun ouders, werkt dat preventief in de toekomst.

4. Samen kunnen we meer: zoals eerder aangegeven willen we armoede aanpakken in een gezamenlijke inspanning van burgers, gemeente, het onderwijs en het maatschappelijk middenveld. We zoeken actief verbinding en faciliteren ook het leggen van verbindingen.

5. Toegankelijkheid: we willen dat onze gemeentelijke regelingen beter toegankelijk zijn. Mensen moeten ze kunnen begrijpen, gemakkelijk vinden en kunnen aanvragen.

2. Armoede in Roerdalen

Het aantal huishoudens dat een inkomensniveau van 120% van het sociaal minimum heeft ligt in Roerdalen op 9,9% (Minimascan, 2018). Landelijk ligt het percentage op 8,2% voor huishoudens met een laag inkomen (CBS,2016). De afgelopen jaren is ons opgevallen dat:

1. Schulden en financiële tekorten er vaak voor zorgen dat 'meedoen' moeilijk is. Schulden belemmeren dan letterlijk de weg naar oplossingen, zoals het vinden van een baan. Vaak moet er eerst een oplossing komen voor de schulden, voordat er verdere stappen gezet kunnen worden.

2. Inwoners met problemen vaak niet als gelijkwaardig worden gezien bij de aanpak van hun problemen en zij onvoldoende worden ondersteund en geleerd hoe zij zelf hun problemen kunnen oppakken. De financieel-juridische aanpak van schulden laat weinig ruimte voor empowerment of zelfregie, waardoor eigen kracht onvoldoende wordt benut. De houding van professionals is vaak eerder bestraffend en handelend volgens de regels dan gericht op het versterken van het zelf oplossend vermogen van mensen.

3. Het belangrijk is om in te zetten op vroegsignalering en preventie. Op het hebben van financiële problemen rust een taboe. Zowel inwoners als professionals geven dit aan. Mensen schamen zich om met hun problemen naar buiten te treden. Door in te zetten op preventie moet het taboe doorbroken worden. Het gebruik van voorzieningen moet dan ook laagdrempelig zijn. Het steeds maar weer opnieuw aan moeten leveren van inkomensgegevens is voor velen een (te) hoge drempel.

4. Roerdalen redelijk veel voorzieningen heeft. Onze inwoners en organisaties kennen ons en elkaars aanbod lang niet altijd, waardoor verwijzing niet of niet goed plaatsvindt. Dit vraagt van ons dat wij ervoor zorgen dat onze inwoners weten hoe zij die eerste stap kunnen zetten en waar zij terecht kunnen voor antwoorden op vragen, ondersteuning en voorzieningen. Goede communicatie, samenwerking en doorverwijzing spelen hierbij een belangrijke rol.
Verder blijkt uit de eigen organisatie, van de samenwerkende partijen en klanten dat er nog wel eens een drempel wordt ervaren bij het aanvragen van verschillende regelingen. Zo zouden er problemen worden ervaren met het invullen van formulieren en aanleveren van bewijsstukken. In 2017 hebben wij al de eerste stappen gezet richting deregulering, de ambitie is om hiermee verder te gaan.

5. Verborgen armoede lastig in beeld te brengen is en dus te bestrijden. Wij hebben geen zicht op het inkomensniveau of vermogenspositie van huishoudens die wij niet vanuit de gemeente ondersteunen. Deze mensen verdienen vaak net te veel om recht te hebben op bepaalde toeslagen. Als je 70 euro aan gemeentelijke belasting en waterschapsheffing moet betalen, is dat al gauw twee keer boodschappen doen. Daarnaast zijn de vaste lasten te hoog en zullen deze ook niet zo snel veranderen. Toch willen wij als gemeente verborgen armoede aanpakken. Zorgverzekeraars, woningcorporaties, energieleveranciers geven een signaal af over beginnende betalingsachterstanden. Bij het CAK is een lijst op te vragen. In samenwerking met onze schuldhulpverlener gaan wij hier actie op ondernemen.

Hieronder een actueel beeld van de minima in onze gemeente (Minimascan, 2018):

Tabel 1. Aantal huishoudens met inkomen tot ...% van het sociaal minimum.

	Aantal huishoudens met inkomen tot ...% van het sociaal minimum								
	101%	105%	110%	115%	120%	125%	130%	140%	150%
Inkomen als werknemer	22	31	45	58	72	89	121	162	225
Inkomen als zelfstandige	42	46	51	56	65	70	69	75	82
Uitkering inkomensverzekering	186	267	360	462	542	635	709	862	1.044
Uitkering sociale voorzieningen	178	221	244	251	252	258	262	272	285
Totaal	**428**	**565**	**700**	**827**	**931**	**1.051**	**1.162**	**1.371**	**1.635**

Tabel 2. Percentage huishoudens met een inkomen tot ...% van het sociaal minimum.

	101%	105%	110%	115%	120%	125%	130%	140%	150%
Roerdalen	4,6	6,0	7,5	8,8	9,9	11,2	12,4	14,6	17,4

Tabel 3. Aantal personen in huishoudens met een inkomen tot ...% van het sociaal minimum

	101%	105%	110%	115%	120%	125%	130%	140%	150%
Roerdalen	681	902	1.082	1.267	1.443	1.637	1.824	2.205	2.686

Tabel 4. Aantal huishoudens met kinderen <18 jaar met een inkomen tot ...% van het sociaal minimum

	101%	105%	110%	115%	120%	125%	130%	140%	150%
Roerdalen	92	121	135	150	161	179	203	241	290

Tabel 5. Aantal kinderen <18 jaar in huishoudens met een inkomen tot ...% van het soc.min.

	101%	105%	110%	115%	120%	125%	130%	140%	150%
Roerdalen	146	191	211	231	249	277	321	369	434

Tabel 6. Aantal uitkeringen inkomensverzekering huishoudens per 1 januari 2018

Aantal uitkeringen inkomensverzekering (WW, WAO, Wajong, WIA, AOW)	6.424
waarvan WW-uitkeringen	303
waarvan arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (WAO, Wajong, WIA)	1.140
waarvan AOW-uitkeringen	4.981
Aantal uitkeringen sociale voorzieningen	306

2.1 Minimaregelingen

Ondanks de inzet die de gemeente tot nu toe heeft gedaan om de minimaregelingen bekend te maken heeft het niet het gewenste effect. De uitvoerende organisaties moeten meer op de hoogte

worden gebracht van de verschillende regelingen en mogelijkheden die wij hebben binnen de gemeente. Dit gaan wij doen d.m.v. de sociale kaart, de voorzieningenwijzer, de website, social media kanalen maar ook via voorlichting aan het maatschappelijke en professionele netwerk. Als we kijken naar de huidige gebruik en de potentiële doelgroep valt hier nog een slag te slaan (zie tabel 7).

Tabel 7. Aantal toegekende aanvragen minima 2017

Individuele Inkomenstoeslag	144
Individuele Studietoeslag	0
Maatschappelijk Actief Bonus	10
Persoonlijk Participatiebudget Pensioengerechtigden	25
Totaal	179

Bij de hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag wordt onderscheid gemaakt tussen een alleenstaande, een alleenstaande ouder en gehuwden. Per 1 januari 2019 is de Maatschappelijk Actief Bonus als participatiestimulans aan te vragen naast de Individuele Inkomenstoeslag.

3. Duurzaam inzetten op kinderen

In Nederland groeien 378.000 kinderen en jongeren op in armoede (Alle kinderen kansrijk, Ombudsman 2017). In Roerdalen zijn er 249 kinderen die leven in huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (Minimascan, 2018). Kinderen verdienen daarom extra onze aandacht. Door kinderen mee te laten doen bieden wij hen goede ontwikkelingskansen voor de toekomst. Hier wordt invulling gegeven door te focussen op vier aandachtpunten: vinden, versterken, verlichten en verbinden. Vinden: armoede bespreekbaar en zichtbaar maken. Het wordt tijd dat de taboe die rust op armoede doorbroken wordt. Verbinden: in een gezamenlijke inspanning van inwoners, gemeente en maatschappelijke organisaties samenwerken. Maar ook laagdrempelige ondersteuning in samenspel met professionele ondersteuning organiseren, om samen te komen tot effectieve combinaties van zorg en ondersteuning op maat. Verlichten: ondersteuning bieden om de situatie te verlichten. Versterken: we gaan samen met de mensen aan de slag om hen weer in hun eigen kracht te zetten.

3.1 Preventieaanpak in samenwerking met het onderwijs

Een kind groeit op binnen een gezin en omgeving die sterk bepalend kunnen zijn of een kind in armoede leeft of terecht komt. Armoede bestrijden bij kinderen vraagt dan ook een integrale aanpak, waar zowel ingezet wordt op het gezin, de school, de woonomgeving en de vrije tijd. De samenwerking met de scholen in Roerdalen willen wij versterken. Het onderwijs is wat ons betreft niet verantwoordelijk voor het bestrijden van armoede maar is wel een belangrijke partner bij het signaleren en bestrijden van sociale uitsluiting. Wij willen dat scholen zoveel mogelijk deelgenoot worden van wat armoede voor het kind betekent en wat het met het kind doet. Wij gaan het initiatief nemen om het lokale onderwijs onderdeel te maken van de armoedebestrijdingsketen.

4. Wat gaan wij doen?

In het onderstaande overzicht zijn de voorstellen op een rij gezet:

De mens centraal

Actie	Doel
Basis op orde.	Consulenten van Westrom zijn het uitkeringsbestand (30% t/m 70%) aan het screenen. Het doel is om mensen beter leren kennen om hen zo beter te kunnen begeleiden.
Werkwijze generalisten participatie.	De generalisten spreken inwoners en maken samen met hen een plan van aanpak.
Weerbaarheid vergroten.	Door een persoonsgerichte benadering (kwetsbare) inwoners coachen op gezond gedrag en keuzes, omgaan met geld, positieve gezondheid.
Gelukspas.	Het doel is om zoveel mogelijk volwassen minima met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum op gebied van cultuur, sport en muziek actief te laten zijn.
Aandacht voor laaggeletterdheid.	In samenwerking met de bibliotheek gaan wij aan de slag om de doelgroep beter te bereiken. Voorts wordt de gemeentelijke website aangepast en worden brieven die verstuurd worden naar inwoners zo helder mogelijk geformuleerd.

Preventie en Vroegsignalering

Actie	Doel
Vroegsignalering schulden in samenwerking met Plangroep en AMW.	Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dit op te starten. Het doel is om inwoners met financiële problemen sneller te bereiken c.q. wanneer de financiële problemen nog relatief beheersbaar zijn.
Signalen betalingsachterstanden actief oppakken.	Met partners om tafel om te bespreken wat er gedaan kan worden met de signalen die ons bekend zijn in het kader van preventie.
Pilot Voorzieningenwijzer.	De voorzieningenwijzer is een ontwikkeld instrument dat mensen met inkomens tot modaal niveau helpt bij het kiezen en aanvragen van allerlei voorzieningen die in belangrijke mate de koopkracht kunnen verbeteren.
Aanbod Nibud.	Onderzoeken wat aanvullend past vanuit Nibud op ons huidige aanbod.
In kaart brengen netwerk (intern en extern) en hun diensten rondom armoede.	Een (volledig) overzicht van het netwerk en hun diensten rondom armoede.

Kinderen

Actie	Doel
Verbinding met scholen en voorschoolsevoorzieningen.	Zoveel mogelijk kinderen bereiken en informeren over armoede en bestaande regelingen.
Aansluiten bij VVE en LEA overleg om armoede op de agenda te zetten.	Thema armoede op de agenda zetten en signalen delen en ophalen.
Bekendheid Stichting Leergeld, JSF, JCF vergroten.	Zoveel mogelijk kinderen bereiken.
Onderzoeken mogelijkheden kinderraad.	Bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen door burgerschapsvorming.

Samen kunnen we meer

Actie	Doel
Samenwerking met Sociaal Wijkteam versterken.	Professionals in wijkteams staan dichtbij de mensen om wie het gaat. Veel mensen melden zich met vragen over financiën. Blijven samenwerken is daarom van cruciaal belang.
Bemoeizorgoverleg i.r.t. armoede.	Onze schuldhulpverlener gaat aansluiten bij dit overleg, om de lijntjes kort te houden. Als er financiële problemen kan zij direct worden ingeschakeld. Zodra blijkt dat iemand de maandelijkse verpl ichtingen niet nakomt, zeker in de basisvoorzieningen, dan is dit een bel angrijk signaal voor financiële problemen. De woningcorporatie geeft aan wanneer iemand de huur 2 maanden niet betaalt. Een professional uit het wijkteam gaat naar aanleiding van dit signaal het gesprek aan met de betreffende inwoner.
Maatschappelijk betrokken ondernemen: Gezamelijk bezoeken (grotere) ondernemers in Roerdalen.	Bewustwording armoede/schuldenproblematiek, gezamenlijke mogelijkheden verkennen, vergroten maatschappelijke betrokkenheid ondernemers, informeren over gemeentelijke regelingen met als uiteindelijk doel minder schulden en armoedeproblematiek – productievere werknemers – minder kosten.
Benadering inwoners door generalisten en consulenten.	Het is belangrijk dat de generalisten en consulenten die voor Roerdalen werken, dat doen volgens de visie van Roerdalen. Gesprekken met inwoners worden respectvol en met vertrouwen ingezet. Inwoners met een hulpvraag zijn volwaardige gesprekspartners. Samen wordt gezocht naar de meest adequate oplossing, vraaggericht en met een open mind richting

	inwoners en (keten)organisaties. Met de nodige creativiteit mogen de grenzen worden opgezocht.

Toegankelijkheid

Actie	**Doel**
Vereenvoudigen aanvragen en uitvoering minimaregelingen.	Het bereik van de minimaregelingen vergroten om zo meer mensen te kunnen helpen.
Communicatie wijzigingen minimaregelingen.	Inwoners op de hoogte stellen van de gewijzigde regelingen.

5. Conclusie

Met dit beleidsplan zetten we meer dan voorheen in op vroegsignalering en preventie. Het college heeft de ambitie om naast inkomensondersteuning ook meer preventief, duurzaam en integraal beleid voeren. De gemeente wil veel sterker inzetten op het voorkomen dat mensen in armoede terechtkomen, behouden wat goed is, en verbeteren waar mogelijk.
We hebben expliciet aandacht voor kinderen die opgroeien in armoede. Zij moeten, ongeacht het gezin waarin ze opgroeien, alle kansen krijgen om zich op sociaal, mentaal en fysiek vlak te ontwikkelen.
Dit uitvoeringsplan is en blijft een dynamisch ontwikkeltraject. Dat betekent dat als we door voortschrijdend inzicht of nieuwe ontwikkelingen gemaakte afspraken niet kunnen nakomen, we actie nemen om tot een passende hernieuwde afspraak te komen. Tegelijkertijd kunnen nieuwe ontwikkelingen en vruchtbare samenwerkingen natuurlijk ook weer leiden tot nieuwe initiatieven. Daarmee is dit beleidsplan ook nooit ‘af’. Dit is voor ons reden om dit beleidsplan op regelmatige basis kritisch te bekijken en indien nodig aan te passen. Wij zien dit proces dan ook als een actief en voortdurend vernieuwingsproces.